

Звіт

Стратегічний звіт

Підтримка адвокатів у кримінальних
провадженнях, пов'язаних зі збройним
конфліктом в Україні
(оновлення за грудень 2025 року)

Цей текст можна завантажити винятково для особистих дослідницьких цілей. Будь-яке додаткове відтворення в паперовій чи електронній формі потребує згоди автора. У разі цитування або посилання варто зазначити повне ім'я автора, назву, серію робочих документів чи іншу серію, рік і видавця.

Зміст

Вступ	4
Розділ 1. Ролі, обов'язки та міжінституційна підтримка.....	5
1.1 Відсутність централізованого координаційного органу.....	5
1.2 Нерівність між суб'єктами кримінального судочинства.....	6
Розділ 2. Визначення осіб, що є адвокатами сторони захисту: спеціалізований, але інклюзивний підхід	9
2.1. Мотивація як ключовий компонент	9
2.2. Конфлікти інтересів.....	10
2.3. Обов'язкова спеціалізація	11
2.4. Роль приватних юридичних фірм	12
2.5 Зростаюча професійна спільнота.....	13
Розділ 3 - Навчальні ресурси та освітні можливості	14
3.1 Координація та централізація освітніх можливостей	14
3.2 Формати навчання.....	16
3.3 Поширення та переклад навчальних матеріалів	17
3.4 Доступ до відповідних засобів	18
Розділ 4 - Можливості для діалогу.....	18
Висновок та наступні кроки.....	19

Вступ

1. Інститут Ассера працює над поглибленням рівня знань адвокатів в Україні у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, щодо міжнародних правових стандартів, включаючи міжнародне кримінальне право та гарантії справедливого судового розгляду. В рамках [проєкту МАТРА-Україна \(2020-2024\)](#), Інститут у співпраці з АПУ створив серію навчальних матеріалів для адвокатів сторони захисту та потерпілої сторони, а разом з нею оцінювання, яка є наразі доступною [онлайн](#). У червні 2025 року Інститут опублікував [Посібник для юристів в Україні: Забезпечення справедливого судового розгляду справ, пов'язаних із конфліктом](#), в рамках свого проєкту "[Відновлення Гідності та Справедливості в Україні](#)", який також фінансується Міністерством закордонних справ Нідерландів. Окрім того, було проведено стратегічні зустрічі з міжнародними партнерами щодо питань пов'язаних зі стороною захисту та забезпечено участь адвокатів у різноманітних тренінгах, навчальних візитах та публічних заходах, проведених Інститутом.
2. У червні 2025 року, після проведення подальших стратегічних зустрічей із ключовими заінтересованими сторонами, зокрема з провідними українськими адвокатами у сфері забезпечення функції захисту, а також із національними та міжнародними партнерами, які тісно співпрацюють із правниками в Україні, Інститут Ассера опублікував свій ['Стратегічний звіт: Підтримка адвокатів у кримінальних провадженнях, пов'язаних зі збройним конфліктом в Україні'](#). У Звіті визначено постійні виклики та запропоновано потенційні стратегії, спрямовані на забезпечення належної підготовленості адвокатів сторони захисту до роботи в складному правовому й процесуальному середовищі розгляду справ щодо злочинів, пов'язаних зі збройним конфліктом в Україні. Звіт було спеціально розроблено з метою спрямування дій українського уряду, адвокатів, та міжнародних партнерів, а також визначення подальших кроків для відповідних заінтересованих сторін з метою використання наявного імпульсу й ресурсів у скоординованих зусиллях, спрямованих на зміцнення цього ключового компоненту системи правосуддя.
3. Цей звіт є оновленням за результатами чергової стратегічної зустрічі, що відбулася у листопаді 2025 року. Він повторює структуру початкового Стратегічного звіту та відображає прогрес, досягнутий у впровадженні наданих рекомендацій. На підставі проведених обговорень у звіті окреслено можливості для подальших дій з боку очолюваної Інститутом Ассера спеціальної робочої групи з питань стратегічної підтримки сторони захисту (далі – Консорціум з питань сторони захисту) з метою подальшого просування імплементації упродовж наступних місяців.

Розділ 1. Ролі, обов'язки та міжінституційна підтримка

1.1 Відсутність централізованого координаційного органу

4. Розроблення стратегічного підходу до захисту обвинувачених у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, досі не було визначено пріоритетом та не просунулося на рівні органів державної влади. Водночас і надалі відсутнє чітко визначене інституційне “осереддя” або централізований координаційний суб'єкт для ініціатив, спрямованих на підтримку адвокатів сторони захисту. Така ситуація створює постійний ризик фрагментарності зусиль, дублювання ресурсів та наявності прогалин у забезпеченні ресурсів.
5. У своєму [Звіті щодо України за 2025 рік](#) Європейська комісія наголосила на відсутності прогресу у реформуванні адвокатури, а у [Тіньовому звіті](#) за 2025 рік щодо верховенства права, правосуддя та основоположних прав в Україні прямо зазначено, що ‘уряд продемонстрував незначну готовність до вирішення проблем адвокатури. Водночас представники органів адвокатського самоврядування й надалі заперечують необхідність реформування, наполягаючи на успішному функціонуванні адвокатури та її відповідності європейським стандартам’ (ст. 16). У звіті зазначається, що, попри наявні проблеми, ‘Національна асоціація адвокатів України (НААУ) наголошує на своїй участі в розробленні Конвенції про захист професії адвоката як доказ розвитку адвокатури. Голова НААУ вважає, що проведення реформи може перешкодити вступу України до Європейського Союзу’ (ст. 16).
6. Зокрема, серед інших рекомендацій щодо реформування адвокатури у Тіньовому звіті запропоновано ‘розроблення плюралістичної системи представницьких об'єднань адвокатів’ (ст. 16). Це положення тісно узгоджується з Рекомендацією 1 початкового стратегічного звіту щодо створення багатосторонньої робочої групи із залученням кількох заінтересованих сторін, у межах якої держава (Міністерство юстиції та Міністерство внутрішніх справ) відіграватиме центральну роль у визначенні повноважень і відповідальності за методичного супроводу зі сторони Консорціуму з питань сторони захисту, а також інших ключових заінтересованих сторін.
7. Серед учасників Консорціуму з питань сторони захисту наявна висока готовність до впровадження стратегічного підходу, що передбачає співпрацю між собою та з державними органами, однак налагодження каналів комунікації та визначення можливостей для діалогу з відповідними міністерствами та НААУ виявилось складним процесом. За відсутності конкретних мандатів або фінансування для операціоналізації чи інституціоналізації багатосторонньої мережі або асоціації, що представляє адвокатів сторони захисту, можливості Консорціуму з питань сторони захисту щодо просування цієї Рекомендації є обмеженими.

Можливості щодо подальших дій членів Консорціуму з питань сторони захисту для реалізації Рекомендації 1 (багатостороння робоча група з центральною роллю держави):

Можливість 1: Опрацювання можливих шляхів для налагодження діалогу та співпраці з Міністерством юстиції та Міністерством внутрішніх справ з питань адвокатів сторони захисту, зокрема шляхом проведення діалогових зустрічей, стратегічних обговорень у Гаазі або акредитації освітніх заходів;

Можливість 2: Об'єднання ресурсів та мереж контактів членів Консорціуму з питань сторони захисту з метою організації у 2026 році публічної конференції із залученням адвокатів, суддів, прокурорів, громадських організацій та засобів масової інформації, а особливо представників органів державної влади (звертаємо увагу, що цей пункт також відповідає Рекомендації 14 початкового стратегічного звіту); та

Можливість 3: Лідерська роль одного з міжнародних членів Консорціуму з питань сторони захисту у створенні 'плюралістичної системи' адвокатських об'єднань або платформи, здатної представляти інтереси адвокатів у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, на період тривання процесів реформування адвокатури.

1.2 Нерівність між суб'єктами кримінального судочинства

8. Виявлений у початковому Стратегічному звіті дисбаланс можливостей між адвокатами сторони захисту та іншими учасниками системи кримінальної юстиції здебільшого залишається невирішеним. Під час стратегічних зустрічей було наголошено на тому, що критично важливі проблеми залишаються без рішень, а саме пов'язані з участю адвокатів у навчальних заходах та освітніх програмах. Зокрема, на відміну від інших учасників кримінального процесу, таких як судді та прокурори, які зберігають заробітну плату на час проходження навчання, адвокати, діяльність яких ґрунтується на оплаті послуг приватними клієнтами, змушені зважувати втрату доходу проти можливості участі у таких навчаннях.
9. Було висловлено занепокоєння з приводу триваючої відсутності дозволів для адвокатів сторони захисту чоловічої статі на виїзд за кордон з метою проходження навчання, на відміну від їхніх колег у судовій та прокурорській системах. Наводилися приклади випадків, коли адвокати отримували попередні офіційні дозволи на перетин державного кордону, однак згодом їм було відмовлено у виїзді безпосередньо на пункті пропуску посадовими особами. Така практика призводить до високого рівня правової невизначеності та суттєвих незручностей (у тому числі фінансового характеру) як для учасників, так і для навчальних установ.
10. Слід окремо відзначити, що Координаційний центр з надання правової допомоги (КЦНПД) надає підтримку процесу підготовки законодавчих змін, які передбачатимуть можливість звільнення адвокатів, що здійснюють захист обвинувачених у справах про воєнні злочини, від призову на військову службу під час мобілізації та від обмежень на виїзд за кордон в умовах воєнного стану, з огляду на особливий характер таких справ і необхідність

забезпечення стабільного кадрового складу осіб, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність без ризику мобілізації під час розгляду відповідних справ. Проект відповідних поправок готується для подання до Міністерства юстиції, а згодом до Кабінету Міністрів України та/або Верховної Ради України. Впровадження таких змін істотно покращило б доступ адвокатів сторони захисту до навчальних можливостей та сприяло б забезпеченню принципу рівності сторін у кримінальному провадженні.

11. Негативне ставлення суспільства до адвокатів сторони захисту (у тому числі з боку інших учасників системи кримінальної юстиції у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, таких як прокурори та судді) й надалі залишається проблемним. Під час стратегічної зустрічі було висловлено занепокоєння стосовно висновку, викладеного у Тіньовому звіті, згідно з яким зростає кількість адвокатів, причетних до вчинення злочинів проти основ національної безпеки, зокрема через залученість до співпраці з органами влади російської федерації (ст. 17). У ході обговорення було зазначено, що необхідно приділяти більше уваги питанням прав людини та захисту адвокатів, які представляють інтереси клієнтів-громадян росії, а також реформуванню процедур, пов'язаних із перевітками доброчесності та здійсненням захисту у справах про колабораціонізм (злочини проти основ національної безпеки).
12. Також було звернуто увагу на [проект Закону № 12320](#), ухваленого в липні 2025 року, яким передбачено адміністративну відповідальність за публічне ототожнення адвоката з його клієнтом. Хоча такий законодавчий крок може бути спрямований на посилення захисту адвокатів з огляду на непропорційні безпекові ризики, з якими вони стикаються; водночас він посилює атмосферу табування та тиску і може бути проблематичним з точки зору забезпечення права на справедливий судовий розгляд і принципу прозорості, а також у контексті свободи вираження поглядів.
13. Водночас адвокати зазначають, що й надалі стикаються з практичними безпековими ризиками у взаємодії із засобами масової інформації. Під час стратегічної зустрічі було наведено приклад, коли журналісти зверталися до адвокатів, видаючи себе за іноземних кореспондентів, проте застосовували провокаційні методи проведення інтерв'ю з метою викривлення або дискредитації діяльності адвоката. З іншого боку, представники медіа наголошують на труднощах, з якими вони стикаються під час спроб отримати коментарі від адвокатів сторони захисту, які, посилаючись на правила професійної етики та обов'язок дотримання конфіденційності, утримуються від такої взаємодії.
14. Хоча як можливі напрями подальших дій обговорювалися додаткові практичні та законодавчі ініціативи, зокрема проведення навчань як для адвокатів, так і для журналістів щодо змістовної взаємодії та пов'язаних ризиків, а також подальше унормування діяльності журналістів шляхом запровадження єдиних професійних стандартів, вирішальним залишається те, що український уряд має очолити централізовану інформаційно-

роз'яснювальну кампанію, спрямовану на донесення до широкої громадськості та засобів масової інформації значення функції сторони захисту.

15. Під час стратегічної зустрічі також було наголошено, що поточні виклики, з якими стикаються адвокати сторони захисту порівняно з іншими учасниками судового процесу, часто фіксуються у звітах з моніторингу судових проваджень та відповідній адвокаційній діяльності. Цілеспрямована адвокація та співпраця з парламентськими комітетами і Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини можуть сприяти максимізації впливу результатів судового моніторингу та винесенню питань, пов'язаних зі стороною захисту, у центр суспільної уваги. Зрештою, підвищення ефективності функції захисту сприяє дотриманню зобов'язань України у сфері забезпечення справедливого судового розгляду та прав людини відповідно до національних, міжнародних і європейських стандартів.

Можливості щодо подальших дій членів Консорціуму з питань сторони захисту для реалізації Рекомендації 2 (усунення освітнього, фінансового та інституційного дисбалансу):

Можливість 4: Просування КЦНПД ініціативи законодавчих змін, спрямованих на надання адвокатам сторони захисту у справах про воєнні злочини, дозволу на виїзд за кордон в умовах воєнного стану з метою участі у навчальних заходах. Зазначена ініціатива може бути підтримана шляхом надання технічних консультацій та здійсненням адвокаційної діяльності з боку членів Консорціуму з питань сторони захисту.

Можливість 5: Аналіз проєкту Закону № 12320 крізь призму стандартів справедливого судового розгляду та захисту адвокатської діяльності, а також цілеспрямована адвокація з акцентом на наявні проблеми взаємодії адвокатів сторони захисту із засобами масової інформації та триваючий суспільний тиск на них, із закликом до дій з боку органів державної влади щодо проведення комплексної інформаційно-роз'яснювальної кампанії про роль функції сторони захисту.

Можливість 6: Захід під егідою АПУ, спрямований на висвітлення ролі адвокатів сторони захисту у справах про колабораціонізм або злочинів проти основ національної безпеки, а також на привернення уваги до тривожної тенденції, щодо звинувачень адвокатів у колабораціонізмі.

Можливість 7: Цільова адвокаційна діяльність у співпраці з ключовими національними суб'єктами, зокрема з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, з метою максимізації впливу критично важливих висновків моніторингу судових проваджень, щодо ефективності захисту, рівності сторін та справедливості судового розгляду, із закликом до дій з боку органів державної влади для усунення наявного дисбалансу з огляду на забезпечення справедливого судового розгляду.

Розділ 2. Визначення осіб, що є адвокатами сторони захисту: спеціалізований, але інклюзивний підхід

2.1 Мотивація як ключовий компонент

16. Під час стратегічних зустрічей було зазначено, що мотивація й надалі залишається ключовим критерієм відбору кандидатів для участі адвокатів сторони захисту в освітніх заходах. Як зазначалося вище, очевидно, що особи, які долучаються до таких заходів, зберігають високий рівень мотивації, оскільки під час проходження навчання вони не отримують дохід та водночас змушені поєднувати участь у навчальних заходах із паралельними запитами на надання правової допомоги.
17. Водночас підходи до відбору кандидатів для участі в освітніх заходах різняться залежно від організації. Зокрема, окремі організації оголошують відкриті конкурси для подання заявок, тоді як інші покладаються на дискреційні повноваження КЦНПД. Багато з них застосовують додаткові, але різні за змістом критерії відбору, зокрема наявність реальної та поточної практики у справах про воєнні злочини; запобігання повторній участі однієї й тієї самої особи в ідентичних програмах; а також забезпечення географічного (зокрема з прифронтових регіонів) та/або гендерного балансу.
18. Також було висловлено занепокоєння щодо проблематики оцінювання мотиваційних листів, підготовлених адвокатами, з огляду на те, що значна їх кількість ґрунтується на використанні інструментів штучного інтелекту. Крім того, відповідно до початкового стратегічного звіту, Інститут Ассера наголошує на відсутності чіткого розмежування між тим, чи йдеться про мотивацію до здобуття базових знань, необхідних для здійснення функції представництва (у будь-якій формі) у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, чи про мотивацію до безпосереднього здійснення захисту обвинувачених у таких справах.
19. Зрештою, Рекомендація 3 початкової стратегії й надалі залишається чинною та передбачає здійснення моніторингу діяльності адвокатів, які без зволікань погоджуються на призначення для захисту обвинувачених у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, та реалізують активну стратегію захисту із застосуванням відповідних міжнародних і європейських стандартів, з метою формування з плином часу переліку осіб, які демонструють мотивацію до активного здійснення захисту обвинувачених.

Можливість щодо подальших дій членів Консорціуму з питань сторони захисту для реалізації Рекомендації 3 (визначення мотивації адвокатів до здійснення функції захисту):

Можливість 8: Розроблення індикаторів активного захисту на основі відповідних міжнародних та європейських стандартів з метою ведення КЦНПД переліку, який фіксуватиме не лише факт прийняття адвокатом, зареєстрованим у системі безоплатної правової допомоги, призначення для представництва обвинуваченого, але й здійснюватиме змістовну оцінку якості захисту у таких справах. Наявність такого переліку дозволить забезпечити більшу визначеність щодо того, чи виходить мотивація адвоката за межі здобуття базових знань і охоплює активне представництво інтересів обвинуваченого. У свою чергу, процедури відбору зможуть спиратися на зазначений перелік, що сприятиме моніторингу та оцінюванню застосування отриманих знань у практичній діяльності.

2.2 Конфлікти інтересів

20. У початковому стратегічному звіті Інститут Ассера рекомендує розробити спеціальні роз'яснення щодо врегулювання конфліктів інтересів у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, зокрема у випадках, коли адвокат може одночасно представляти потерпілих та обвинувачених у різних провадженнях (Рекомендація 4).
21. Під час стратегічної зустрічі було наголошено, що формується нова категорія справ, пов'язаних із депортацією дітей (наразі вже винесено 16 обвинувальних актів). У таких справах виникатиме необхідність забезпечення не лише призначення адвоката для обвинуваченого, але й для представництва інтересів потерпілих та членів їхніх сімей.
22. Інститут Ассера наполягає на тому, що адвокати, які представляють потерпілих, потребують навчання щодо численних міжнародних та європейських стандартів, застосованих у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом в Україні, на рівні, не меншому, ніж інші учасники системи кримінальної юстиції. Що стосується базових знань з міжнародного права, можливі збіги у змісті освітніх програм, зокрема в межах курсів, які проводяться спільно для різних учасників кримінального процесу, або відтворюються для окремих категорій учасників. Водночас адвокати потерпілих мають володіти специфічним набором навичок, зокрема застосуванням підходів, чутливих до потреб дітей, та заснованих на розумінні проблематики травми.
23. Це істотно відрізняється від набору навичок, необхідних для підготовки стратегії захисту та представництва інтересів обвинуваченого. У міру подальшого поглиблення знань адвокатами доцільно розглянути питання про те, яким чином особи, включені до відповідних реєстрів, можуть або повинні поєднувати виконання обох ролей у разі їх призначення.

Можливість щодо подальших дій членів Консорціуму з питань сторони захисту для реалізації Рекомендації 4 (врегулювання конфліктів інтересів):

Можливість 9: Розгляд КЦНПД можливості розроблення методичних рекомендацій у форматі внутрішньої інструкції (що може бути сформовано як стандартна операційна процедура - СОП) для регулювання діяльності та укладення угод з адвокатами, щодо питань з врегулювання конфліктів інтересів і специфіки справ, пов'язаних зі збройним конфліктом, у співпраці з міжнародними партнерами.

2.3 Обов'язкова спеціалізація

24. Наразі відсутній консенсус щодо запровадження обов'язкової спеціалізації для адвокатів, які призначаються у справах про воєнні злочини, і така спеціалізація фактично не існує. Під час стратегічної зустрічі Інститут Ассера наголосив, що спостерігається розрив між адвокатами, які мають мотивацію та беруть участь в освітніх заходах, і практикою призначення адвокатів у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, що й надалі здійснюється на розсуд міжрегіональних центрів відповідно до правил розподілу справ.
25. Хоча серед учасників Консорціуму з питань сторони захисту існує спільне розуміння того, що освітні заходи мають пропонуватися широкому колу осіб, оцінювання впливу такого навчання та його практичного застосування ускладнюється у випадках, коли адвокати, які пройшли відповідну підготовку, фактично не призначаються для участі у конкретних провадженнях.
26. КЦНПД зазначає, що у своїй діяльності покладається на чинні Правила адвокатської етики та на добросовісність адвокатів, включених до відповідних реєстрів, які беруться за справу лише за умови усвідомлення наявності у них достатніх знань і компетентності для здійснення захисту або представництва інтересів клієнта в суді. Будь-яка спеціалізація має впроваджуватися як процес у межах ширшої реформи адвокатури. Водночас КЦНПД наділений повноваженнями здійснювати контроль якості надання правничої допомоги відповідно до чинного законодавства, зокрема Закону України [“Про безоплатну правничу допомогу”](#) та Закону України [“Про затвердження Положення про центри з надання безоплатної правничої допомоги”](#).
27. Під час стратегічної зустрічі Інститут Ассера запропонував посилити зв'язок між освітньою підготовкою та практикою призначення адвокатів шляхом розроблення КЦНПД внутрішніх методичних вказівок для регіональних центрів, зокрема у формі стандартних операційних процедур (СОП). Такі методичні рекомендації могли б визначати відповідні критерії, які мають враховуватися регіональними центрами під час призначення адвокатів у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, зокрема участь адвоката та/або завершення ним певних уже наявних програм підготовки, розроблених національними чи міжнародними партнерами, або централізованої навчальної програми (див. розділ 3 нижче), а також наявність відповідного практичного досвіду у таких справах.
28. Такі методичні рекомендації не обов'язково повинні мати зобов'язуючий характер, однак вони можуть слугувати інструментом для посилення нагляду за ефективністю надання захисту, зокрема за впровадженням у практичній діяльності знань, здобутих на основі міжнародних та європейських стандартів. Усунення цієї прогалини також сприятиме більшій визначеності щодо мотивації адвокатів (див. розділ 2.1 вище). У свою чергу, це дозволить більш ефективно розподіляти зусилля з розвитку знань і підвищення

спроможностей. За відсутності законодавчих реформ на найвищому рівні, з 2020 року Офіс Генерального прокурора та його регіональні підрозділи часто вдавалися до ухвалення внутрішніх процедурних документів з метою сприяння розгляду справ про злочини, пов'язані зі збройним конфліктом, відповідно до міжнародних стандартів. Вбачається, що подолання такого бар'єра є можливим і в контексті забезпечення надання захисту адвокатами.

Можливість щодо подальших дій членів Консорціуму з питань сторони захисту для реалізації Рекомендації 5 (спеціалізація):

Можливість 10: Розгляд КЦНПД можливості розроблення внутрішнього процедурного документа (зокрема стандартних операційних процедур - СОП) з метою встановлення орієнтовних критеріїв призначення адвокатів у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, таких як участь адвоката та/або завершення ним певних уже наявних програм підготовки, розроблених національними чи міжнародними партнерами, або централізованої навчальної програми (див. розділ 3 нижче), а також наявність відповідного практичного досвіду у таких справах. Зазначені критерії можуть бути розроблені за підтримки міжнародних партнерів.

2.4 Роль приватних юридичних фірм

29. Під час стратегічної зустрічі було повторно наголошено, що адвокати, які здійснюють діяльність у приватному секторі, й надалі залишаються критично непоміченими з точки зору освітніх можливостей, пов'язаних із представництвом інтересів обвинувачених у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом.
30. Хоча для переважної більшості обвинувачених громадян росії, призначення адвокатів здійснюватиметься через систему безоплатної правової допомоги, кількість справ щодо злочинів проти основ національної безпеки та колабораціонізму в Україні стрімко зростає, і адвокати, залучені на приватній основі, повинні мати можливість поглиблювати свої знання з міжнародного гуманітарного права та інших релевантних міжнародних і європейських стандартів з метою забезпечення ефективного захисту.
31. Під час стратегічної зустрічі адвокати, які здійснюють діяльність у приватному секторі, також зазначили, що інколи стикаються з перешкодами у процесі реєстрації та співпраці з системою безоплатної правової допомоги, оскільки такі процеси можуть бути складними, формалізованими та обтяженими бюрократичними вимогами, зокрема щодо звітності, документообігу та взаємодії з адміністративними органами. У зв'язку з цим важливо забезпечувати інклюзивний підхід до залучення адвокатів, які наразі не зареєстровані або ще не зареєстровані у системі надання безоплатної правової допомоги.

32. Водночас надзвичайно важливо, щоб система безоплатної правової допомоги здійснювала свою діяльність належним чином та забезпечувала компетентний розгляд заяв. Як державні інституції, відповідні центри зобов'язані дотримуватися формальних вимог, зокрема щодо проведення аудитів, перевірок та контролю за використанням бюджетних коштів. Також було зазначено, що в окремих випадках, коли освітні заходи були відкриті для широкої мережі учасників, включно з адвокатами приватної практики, рівень їх участі залишався низьким.

Можливість щодо подальших дій членів Консорціуму з питань сторони захисту для реалізації Рекомендації 6 (приватний сектор):

Можливість 11: Розширення доступу до освітніх можливостей та налагодження контактів для адвокатів приватної практики, разом з адвокатами, зареєстрованими у системі надання безоплатної правової допомоги. Опрацювання шляхів інформування заінтересованих осіб про такі можливості через наявні професійні контакти або шляхом майбутньої співпраці з суб'єктами приватного сектору та адвокатами.

2.5 Зростаюча професійна спільнота

33. Під час стратегічної зустрічі серед учасників фактичної робочої групи було зафіксовано високий рівень готовності до формування професійної спільноти адвокатів сторони захисту. Така спільнота могла б стати опорою для реалізації стратегічного підходу до накопичення та обміну знаннями, заохочення взаємної професійної підтримки та координації й спрямування майбутніх освітніх можливостей. Визначення осіб що належать до адвокатів сторони захисту може бути здійснено з посиланням на таку спільноту, що у свою чергу, сприяло б забезпеченню рівності сторін, а також підвищенню публічного визнання ролі сторони захисту.
34. Асоціація адвокатів захисту, які практикують у міжнародних судах і трибуналах (ADC-ICT), створила робочу групу, готову до опрацювання можливостей співпраці у формуванні професійної спільноти та розвитку освітніх можливостей.
35. Міжнародна асоціація адвокатів спільно з Асоціацією правників України працює над ініціативою менторської підтримки для адвокатів сторони захисту. Подальші обговорення між Інститутом Ассера та Асоціацією правників України були присвячені можливості створення в межах Асоціації внутрішнього комітету, діяльність якого буде зосереджена на процесуальних правах у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом.
36. Ключовим викликом залишається пошук наявної або створення нової платформи для об'єднання таких ініціатив за відсутності лідерства з цього питання з боку Національної асоціації адвокатів України або держави (Міністерства юстиції та Міністерства внутрішніх справ). Під час стратегічної зустрічі було досягнуто згоди щодо необхідності проведення

подальшого цільового обговорення практичних шляхів створення та підтримки спільного простору або платформи для професійної спільноти.

Можливості щодо подальших дій членів Консорціуму з питань сторони захисту для реалізації Рекомендації 7 (розвиток професійної спільноти):

Можливість 12: Опрацювання можливості тимчасового автоматичного членства в одній або кількох наявних міжнародних асоціаціях, спроможних представляти інтереси адвокатів сторони захисту у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, на період тривання процесів реформування адвокатури.

Можливість 13: Створення в межах Асоціації правників України спеціалізованого комітету з питань процесуальних гарантій та проблематики, що стосується адвокатів сторони захисту, діяльність якого здійснюватиметься за участі міжнародних і національних лідерських ініціатив, із забезпеченням можливості реєстрації заінтересованих осіб для участі в роботі Комітету.

Розділ 3 - Навчальні ресурси та освітні можливості

3.1 Координація та централізація освітніх можливостей

37. Наразі відсутній централізований осередок для координації освітніх заходів. Низка національних та міжнародних суб'єктів і надалі залучені до підтримки адвокатів сторони захисту шляхом надання освітніх можливостей та навчальних ресурсів. Зокрема, такі суб'єкти, як Інститут Ассера, Міжнародна асоціація адвокатів (IBA), Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ), Chemonics UK, Консультативна місія Європейського Союзу в Україні (КМЄС), Рада Європи (у тому числі в межах ініціативи HELP), Право-Justice, Асоціація правників України та інші українські громадські організації, що проводили або планують проведення ініціатив, зокрема таких як:

- Інститут Ассера, Посібник для юристів в Україні: Забезпечення справедливого судового розгляду справ, пов'язаних із конфліктом (червень 2025 р.) [\[англійською\]](#) [\[українською\]](#);
- Інститут Ассера спільно з IUSTICOM здійснили переклад та друк українського видання праці Антоніо Кассезе "Міжнародне кримінальне право" (2025 р.), примірники якого в паперовому форматі були передані окремим адвокатам сторони захисту;
- Вебінар БДІПЛ для адвокатів сторони захисту, що був проведений наприкінці липня, присвячений окремим аспектам судової адвокатури, зокрема темі: [Судова адвокатура та застосування міжнародного права у національному розгляді справ про воєнні злочини в Україні](#);

- Семінар БДІПЛ, проведений у Варшаві у жовтні 2025 року для адвокатів сторони захисту спільно з суддями та прокурорами, присвячений розумінню та застосуванню елементів міжнародних злочинів, злочинів проти людяності, відповідальності військових командирів та стратегій судової адвокації, із включенням практичних вправ та моделюванням судового процесу;
 - Навчальні тренінги для адвокатів сторони захисту, організовані КЦНПД спільно з A4ID;
 - Регулярне проведення модельованих судових засідань (навчальних судових процесів, mock trials) у справах про міжнародні злочини за участю КЦНПД та адвокатів сторони захисту у співпраці з КМЄС, органами прокуратури та судами;
 - Масштабний цикл із 10 вебінарів та очний навчальний захід у місті Києві, організовані КЦНПД за підтримки Право-Justice;
 - Проєкт АПУ, розпочатий у листопаді 2025 року, спрямований на навчання 50 адвокатів сторони захисту, які працюють зі справами, пов'язаними зі збройним конфліктом, з питань українських та міжнародних (ООН, Рада Європи, ЄС) механізмів захисту прав людини (у межах проєкту RWI "Інфраструктура з прав людини для України 2025-2027");
 - Серія навчальних тренінгів АПУ, що проводитимуться у період з листопада 2025 року по вересень 2026 року для адвокатів сторони захисту, з подальшим наданням первинної та вторинної правової допомоги таким категоріям осіб: внутрішньо переміщеним особам, громадам у прифронтових регіонах, колишнім військовослужбовцям, військовополоненим або членам їхніх сімей, цивільним особам, звільненим з полону, а також особам, майну яких завдано шкоди;
 - Інститутом Ассера заплановані навчальні візити адвокатів сторони захисту до Гааги, проведення яких передбачається двічі у 2026 році.
38. Дві ініціативи спрямовані на централізацію навчальної програми та ресурсів у майбутньому:
- Пілотна централізована та комплексна навчальна програма, що реалізується під керівництвом КМЄС та за підтримки Консорціуму з питань сторони захисту, спрямована на підвищення професійної спроможності адвокатів у формуванні фактично та юридично обґрунтованих процесуальних аргументів, які забезпечують право на ефективний захист, гарантують процесуальну справедливість та позитивно впливають на якість судової практики у справах про міжнародні злочини в Україні. Навчальна програма передбачає проведення навчального візиту та реалізацію у форматі багатосуб'єктної взаємодії за участю, зокрема, ініціативи HELP Ради Європи, Інституту Ассера та організації Tomorrow's Lawyer.
 - На вебсайті системи безоплатної правової допомоги (БПД) створена та постійно оновлюється електронна бібліотека матеріалів, що стосується воєнних злочинів (у тому числі документів, виданих партнерами англійською мовою): <http://warcrimes.legalaid.gov.ua>.

39. Ініціативи членів робочої групи щодо створення централізованої навчальної програми та ресурсного хабу вітаються, однак для повноцінного просування Рекомендацій 8-9, викладених у початковому стратегічному звіті, необхідними є інституційна підтримка з боку українського уряду та додаткове фінансування з боку міжнародних донорів.

Можливості щодо подальших дій членів Консорціуму з питань сторони захисту для реалізації Рекомендацій 8-9 (централізована навчальна програма та фінансова й інституційна підтримка ресурсного хабу):

Можливість 14: Підтримка розробки та впровадження централізованої навчальної програми, що є пілотною ініціативою під приводом КМЄС. Цей процес має включати опрацювання можливостей для налагодження діалогу з НААУ щодо її участі та акредитації.

Можливість 15: Підтримка функціонування електронної бібліотеки шляхом обміну ресурсами з КЦНПД, а також опрацювання можливостей залучення органів державної влади та міжнародних донорів до її фінансування та подальшого розвитку.

3.2 Формати навчання

40. Що стосується освітніх форматів, було отримано надзвичайно позитивні відгуки щодо використання змодельованих судових процесів (mock trials), які дозволили учасникам краще зрозуміти сприйняття та виклики, з якими стикаються їхні колеги інші учасники системи кримінального юстиції у межах судового розгляду. Водночас під час стратегічної зустрічі було зазначено, що й надалі зберігаються перешкоди для ефективної участі адвокатів сторони захисту в освітніх заходах, зокрема через відсутність дозволів на виїзд з України, брак фінансової компенсації за участь у навчанні, а також через проблематику поєднання з іншими професійними обов'язками.

41. Щодо змістовного наповнення, під час стратегічної зустрічі було повторно наголошено на необхідності включення до подальших навчальних заходів програм з розуміння психологічного впливу та тренінгів зі стресостійкості для адвокатів сторони захисту у справах про воєнні злочини, а також навчань з питань взаємодії між адвокатами та засобами масової інформації (див. вище, розділ 1.2). Також було досягнуто консенсусу щодо проведення тренінгів, спрямованих на посилення ролі адвокатів сторони захисту як захисників прав людини, які представляють права своїх клієнтів у судових провадженнях, у тому числі після ухвалення обвинувального вироку.

42. Модель підготовки тренерів (ToT) було запропоновано КМЕС для подальшого поширення пілотної централізованої навчальної програми. Інститут Ассера наголошує на необхідності додаткової визначеності щодо відбору учасників майбутніх навчальних заходів з метою ідентифікації ключових адвокатів-‘лідерів’, які могли б брати участь у цих програмах і в подальшому виконувати функції тренерів. Як зазначалося у початковому стратегічному звіті, виконання ролі тренера потребує наявності специфічних навичок, зокрема здатності чітко доносити складні ідеї, сприяти процесу навчання, та бути здатним до адаптації до різних потреб, різних груп слухачів. Відтак було б недоцільно автоматично вважати, що всі адвокати сторони захисту можуть виконувати функції тренерів; така роль має бути притаманна лише тим, хто усвідомлює її специфіку та готовий її на себе взяти. Водночас розширення загальної кількості навчальних можливостей дозволить організаторам навчань виявляти осіб, які потенційно можуть стати тренерами, з метою подальшого проведення з ними програм підготовки тренерів (ToT).

Можливості щодо подальших дій членів Консорціуму з питань сторони захисту для реалізації Рекомендації 10 (освітні формати)

Можливість 16: Включення до поточних навчальних заходів моделювання судових процесів (mock trials), тренінгів з усвідомлення психологічного впливу, а також підготовки адвокатів сторони захисту як правозахисників.

Можливість 17: Постійна ідентифікація адвокатів-‘лідерів’ для їх участі у програмах підготовки тренерів (ToT).

3.3 Поширення та переклад навчальних матеріалів

43. З огляду на створення та постійне оновлення електронної бібліотеки ресурсів щодо воєнних злочинів на вебсайті системи безоплатної правової допомоги (БПД), необхідно приділити увагу питанням, таким як: максимально підвищити обізнаність про наявні матеріали та їх поширення, отримання зворотного зв'язку, а також виявлення потреб у додаткових ресурсах.

44. Централізація такої бібліотеки уможливило виявлення ресурсів, які все ще потребують перекладу українською мовою. Український уряд та міжнародні донори мають об'єднати зусилля та спрямувати фінансування на забезпечення процесу перекладу як один із ключових пріоритетів.

Можливості щодо подальших дій членів Консорціуму з питань сторони захисту для реалізації Рекомендації 11 (переклад):

Можливість 18: Постійне виявлення ресурсів, які все ще потребують перекладу українською мовою, а також опрацювання фінансових шляхів і програмних можливостей для забезпечення та спрощення процесу перекладу.

3.4 Доступ до відповідних засобів

45. Потреби адвокатів сторони захисту, щодо внесення законодавчих змін, усунення практичних перешкод та забезпечення доступу до відповідних навчальних ресурсів і надалі мають братися до уваги з метою розроблення скоординованих адвокаційних стратегій, спрямованих на внесення змін до законодавства або розширення ресурсної бази, доступної для здійснення функції захисту.

46. Ці питання доцільно висвітлювати та обговорювати шляхом подальшого діалогу або в межах публічної конференції за участі українського уряду, а також через інші формати діалогової взаємодії (див. вище, розділ 1.1 та нижче, розділ 4).

Можливості щодо подальших дій членів Консорціуму з питань сторони захисту для реалізації Рекомендації 12 (засоби):

Див. можливості 1 та 2 вище.

Розділ 4 - Можливості для діалогу

47. Як зазначено вище у розділі 2.5, Міжнародна асоціація адвокатів спільно з Асоціацією правників України, працює над ініціативою менторської підтримки адвокатів сторони захисту. Додаткова інформація щодо результатів пілотного етапу буде надана згодом.

48. Відповідно до початкового стратегічного звіту Інститут Ассера й надалі рекомендує створення платформ та форматів для діалогу з метою обговорення питань, пов'язаних із здійсненням адвокатами функцій захисту в Україні. Під час стратегічної зустрічі було зафіксовано високу готовність до використання публічних платформ, зокрема проведення конференції, для обговорення викликів, з якими стикається сторона захисту, обміну досвідом з іншими міжнародними та національними експертами, а також для висвітлення ролі функції захисту у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом (особливо з огляду на те, що подібні публічні обговорення в Україні є поширеними щодо діяльності органів прокуратури та судової влади).

49. Інститут Ассера й надалі відіграватиме провідну роль в організації засідань Консорціуму з питань сторони захисту на щоквартальній основі, забезпечуючи інформування про прогрес у реалізації рекомендацій стратегічного звіту та приділяючи окремий час цільовим обговоренням питань, що мають ключове значення, зокрема: (1) законодавчих змін щодо проваджень *in absentia*, перешкод для ефективного здійснення захисту або невідповідності процесуального законодавства європейським стандартам; (2) операціоналізації централізованої навчальної програми; (3) створення та функціонування платформи професійної спільноти; та (4) організації публічної конференції. Крім того, Інститут Ассера опрацьовуватиме можливості включення подальших стратегічних обговорень до запланованих навчальних візитів і діалогових зустрічей у 2026 році.

Можливості щодо подальших дій членів Консорціуму з питань сторони захисту для реалізації Рекомендацій 13 та 14 (діалог):

Див. можливості 1 та 2 вище.

Можливість 19: Підтримка менторської ініціативи ІВА/АПУ шляхом підвищення рівня обізнаності, надання технічних консультацій або забезпечення доступу до мереж професійних контактів.

Можливість 20: Проведення спеціалізованих зустрічей Консорціуму з питань сторони захисту, присвячених наданню технічних консультацій та здійсненню адвокаційної діяльності, щодо таких тем: (1) законодавчі зміни щодо проваджень *in absentia*, усунення перешкод для ефективного здійснення захисту або приведення процесуального законодавства у відповідність до європейських стандартів; (2) операціоналізація централізованої навчальної програми; (3) створення та функціонування платформи професійної спільноти; та (4) організація публічної конференції.

Висновок та наступні кроки

50. У початковому стратегічному звіті було рекомендовано поетапний стратегічний підхід та окреслено подальші кроки. Відтоді значну частину цих кроків було реалізовано, однак переважно шляхом ініціатив “знизу вгору”, які здійснювалися членами Консорціуму з питань сторони захисту за відсутності належного залучення на рівні українського уряду.

51. Тісна співпраця між членами Консорціуму з питань сторони захисту сприяла посиленню координації та централізації освітніх можливостей. Наразі наявна готовність до співробітництва у всіх подальших ініціативах, зокрема щодо створення платформ професійної спільноти, ресурсних хабів, менторських програм та проведення конференцій, з метою забезпечення послідовного та комплексного підходу до вирішення питань, пов’язаних із здійсненням адвокатами функцій захисту в Україні.

52. Як зазначено в цьому оновленому звіті, члени Консорціуму з питань сторони захисту мають численні можливості для подальшого просування відповідних рекомендацій:

Можливість 1: Опрацювання можливих шляхів для налагодження діалогу та співпраці з Міністерством юстиції та Міністерством внутрішніх справ з питань адвокатів сторони захисту, зокрема шляхом проведення діалогових зустрічей, стратегічних обговорень у Гаазі або акредитації освітніх заходів.

Можливість 2: Об'єднання ресурсів та мереж контактів членів Консорціуму з питань сторони захисту з метою організації у 2026 році публічної конференції із залученням адвокатів, суддів, прокурорів, громадських організацій та засобів масової інформації, а особливо представників органів державної влади (звертаємо увагу, що цей пункт також відповідає Рекомендації 14 початкового стратегічного звіту).

Можливість 3: Лідерська роль одного з міжнародних членів Консорціуму з питань сторони захисту у створенні 'плюралістичної системи' адвокатських об'єднань або платформи, здатної представляти інтереси адвокатів у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, на період тривання процесів реформування адвокатури.

Можливість 4: Просування КЦНПД ініціативи законодавчих змін, спрямованих на надання адвокатам сторони захисту у справах про воєнні злочини, дозволу на виїзд за кордон в умовах воєнного стану з метою участі у навчальних заходах. Зазначена ініціатива може бути підтримана шляхом надання технічних консультацій та здійсненням адвокаційної діяльності з боку членів Консорціуму з питань сторони захисту.

Можливість 5: Аналіз проєкту Закону № 12320 крізь призму стандартів справедливого судового розгляду та захисту адвокатської діяльності, а також цілеспрямована адвокація з акцентом на наявні проблеми взаємодії адвокатів сторони захисту із засобами масової інформації та триваючий суспільний тиск на них, із закликом до дій з боку органів державної влади щодо проведення комплексної інформаційно-роз'яснювальної кампанії про роль функції сторони захисту.

Можливість 6: Захід під егідою АПУ, спрямований на висвітлення ролі адвокатів сторони захисту у справах про колабораціонізм або злочинів проти основ національної безпеки, а також на привернення уваги до тривожної тенденції, щодо звинувачень адвокатів у колабораціонізмі.

Можливість 7: Цільова адвокаційна діяльність у співпраці з ключовими національними суб'єктами, зокрема з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, з метою максимізації впливу критично важливих висновків моніторингу судових проваджень, щодо ефективності захисту, рівності сторін та справедливості судового розгляду, із закликом до

дій з боку органів державної влади для усунення наявного дисбалансу з огляду на забезпечення справедливого судового розгляду.

Можливість 8: Розроблення індикаторів активного захисту на основі відповідних міжнародних та європейських стандартів з метою ведення КЦНПД переліку, який фіксуватиме не лише факт прийняття адвокатом, зареєстрованим у системі безоплатної правової допомоги, призначення для представництва обвинуваченого, але й здійснюватиме змістовну оцінку якості захисту у таких справах. Наявність такого переліку дозволить забезпечити більшу визначеність щодо того, чи виходить мотивація адвоката за межі здобуття базових знань і охоплює активне представництво інтересів обвинуваченого. У свою чергу, процедури відбору зможуть спиратися на зазначений перелік, що сприятиме моніторингу та оцінюванню застосування отриманих знань у практичній діяльності.

Можливість 9: Розгляд КЦНПД можливості розроблення методичних рекомендацій у форматі внутрішньої інструкції (що може бути сформовано як стандартна операційна процедура - СОП) для регулювання діяльності та укладення угод з адвокатами, щодо питань з врегулювання конфліктів інтересів і специфіки справ, пов'язаних зі збройним конфліктом, у співпраці з міжнародними партнерами.

Можливість 10: Розгляд КЦНПД можливості розроблення внутрішнього процедурного документа (зокрема стандартних операційних процедур - СОП) з метою встановлення орієнтовних критеріїв призначення адвокатів у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, таких як участь адвоката та/або завершення ним певних уже наявних програм підготовки, розроблених національними чи міжнародними партнерами, або централізованої навчальної програми (див. розділ 3 нижче), а також наявність відповідного практичного досвіду у таких справах. Зазначені критерії можуть бути розроблені за підтримки міжнародних партнерів.

Можливість 11: Розширення доступу до освітніх можливостей та налагодження контактів для адвокатів приватної практики, разом з адвокатами, зареєстрованими у системі надання безоплатної правової допомоги. Опрацювання шляхів інформування заінтересованих осіб про такі можливості через наявні професійні контакти або шляхом майбутньої співпраці з суб'єктами приватного сектору та адвокатами.

Можливість 12: Опрацювання можливості тимчасового автоматичного членства в одній або кількох наявних міжнародних асоціаціях, спроможних представляти інтереси адвокатів сторони захисту у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом, на період тривання процесів реформування адвокатури.

Можливість 13: Створення в межах Асоціації правників України спеціалізованого комітету з питань процесуальних гарантій та проблематики, що стосується адвокатів сторони захисту, діяльність якого здійснюватиметься за участі міжнародних і національних лідерських ініціатив, із забезпеченням можливості реєстрації заінтересованих осіб для участі в роботі Комітету.

Можливість 14: Підтримка розробки та впровадження централізованої навчальної програми, що є пілотною ініціативою під приводом КМЄС. Цей процес має включати опрацювання можливостей для налагодження діалогу з НААУ щодо її участі та акредитації.

Можливість 15: Підтримка функціонування електронної бібліотеки шляхом обміну ресурсами з КЦНПД, а також опрацювання можливостей залучення органів державної влади та міжнародних донорів до її фінансування та подальшого розвитку.

Можливість 16: Включення до поточних навчальних заходів моделювання судових процесів (mock trials), тренінгів з усвідомлення психологічного впливу, а також підготовки адвокатів сторони захисту як правозахисників.

Можливість 17: Постійна ідентифікація адвокатів-‘лідерів’ для їх участі у програмах підготовки тренерів (ToT).

Можливість 18: Постійне виявлення ресурсів, які все ще потребують перекладу українською мовою, а також опрацювання фінансових шляхів і програмних можливостей для забезпечення та спрощення процесу перекладу.

Можливість 19: Підтримка менторської ініціативи ІВА/АПУ шляхом підвищення рівня обізнаності, надання технічних консультацій або забезпечення доступу до мереж професійних контактів.

Можливість 20: Проведення спеціалізованих зустрічей Консорціуму з питань сторони захисту, присвячених наданню технічних консультацій та здійсненню адвокаційної діяльності, щодо таких тем: (1) законодавчі зміни щодо проваджень *in absentia*, усунення перешкод для ефективного здійснення захисту або приведення процесуального законодавства у відповідність до європейських стандартів; (2) операціоналізація централізованої навчальної програми; (3) створення та функціонування платформи професійної спільноти; та (4) організація публічної конференції.

53. Водночас вирішальним залишається пріоритетне забезпечення можливостей для залучення держави у процес, зокрема шляхом проведення діалогових зустрічей, цілеспрямованої адвокації або публічних конференцій.

54. Попри наявність сильної мережі національних та міжнародних організацій, які тісно співпрацюють з метою підтримки сторони захисту, адвокати й надалі стикаються з системною маргіналізацією, хронічним браком ресурсів та значними професійними й особистими ризиками. Відповідно до вимог процесу вступу до Європейського Союзу, український уряд має приділяти належну увагу суб'єктам що здійснюють функції захист з метою забезпечення справедливості та легітимності розгляду національних справ, пов'язаних зі збройним конфліктом.

Інформація про проєкт

Цей короткий огляд — частина програми консорціуму “Відновлення гідності та правосуддя в Україні”, яка покликана сприяти притягненню до відповідальності за міжнародні злочини, скоєні в Україні. Програму фінансує Міністерство закордонних справ Нідерландів, а реалізує Міжнародна організація прав розвитку (International Development Law Organisation - IDLO) у партнерстві з Інститутом Ассера, Центром міжнародно-правового співробітництва (Center for International Legal Cooperation - CILC) та Нідерландським Гельсінським комітетом (the Netherlands Helsinki Committee — NHC).

Проєкт спрямований на інституційне зміцнення та розвиток потенціалу основних сторін в Україні, які мають справу з міжнародними злочинами: прокурорів, працівників поліції, суддів, а також журналістів і організацій громадянського суспільства. Ми віримо, що за підтримки міжнародної спільноти Україна зможе досягти притягнення до відповідальності за ці злочини.

Ministry of Foreign Affairs of the
Netherlands

ASSER
INSTITUTE

Centre for International & European Law

CILC

Center for International
Legal Cooperation

Про Інститут Ассера — Центр міжнародного та європейського права

Місія Інституту Ассера — сприяти розвитку міжнародного та європейського публічного й приватного права. Ми досягаємо цієї мети через:

- Незалежні юридичні дослідження — ми проводимо фундаментальні, орієнтовані на політику та прикладні дослідження в галузі міжнародного та європейського публічного й приватного права;
- Поширення знань — ми ініціюємо й організовуємо наукові та експертні зустрічі, (професійну) освіту й публічні заходи з метою поширення знань про міжнародне та європейське публічне й приватне право. Крім того, ми долучаємося до суспільних дискусій, поширюючи юридичні знання

